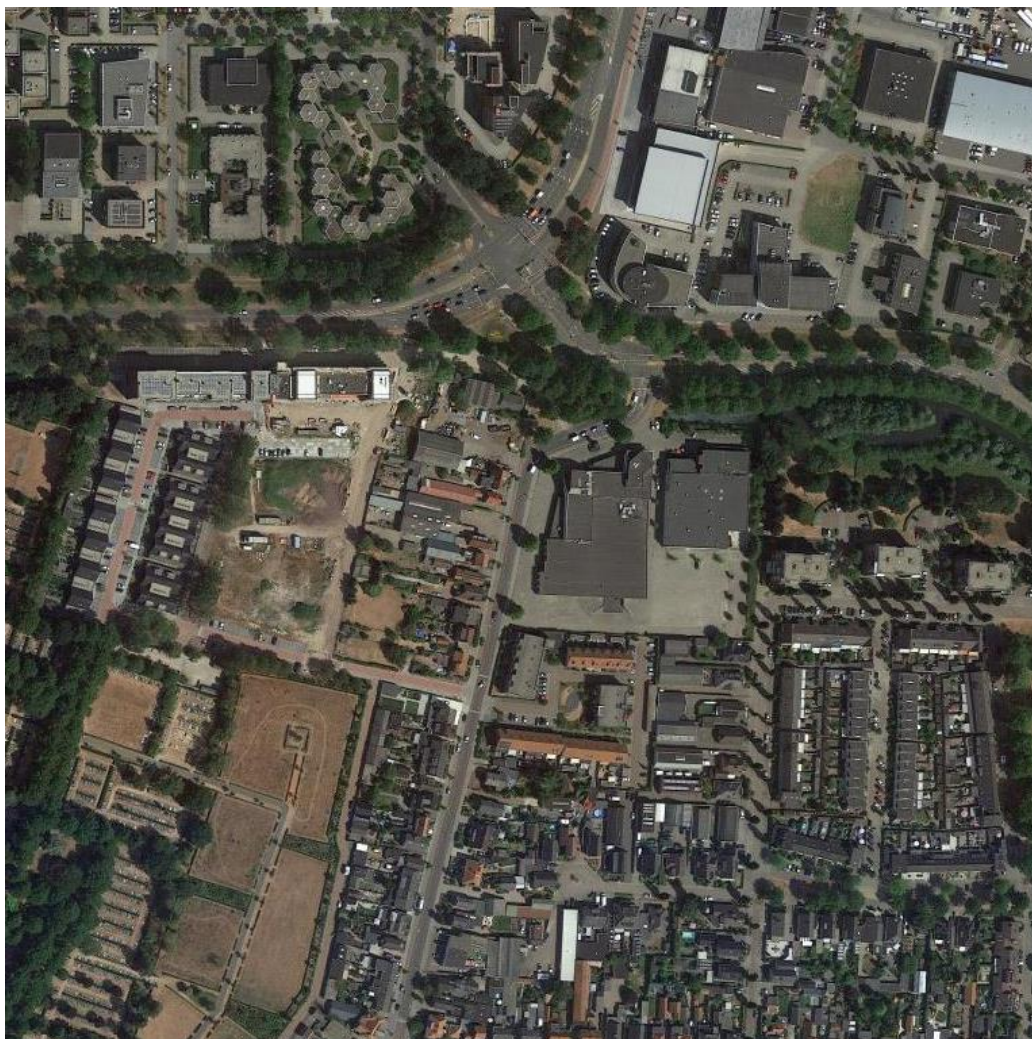

Actualisatie bureauonderzoek 1^e Melmseweg te Veenendaal gemeente Veenendaal

Opdrachtgever

Van der Vorm Vastgoed Groep
Blaak 555
3011 GB Rotterdam

Projectleider

dhr. S.A. Rijlaarsdam

Projectnummer

Synthegra Rapport S190011a

Autorisatie

drs. M. Spanjer

Datum

08-01-2020

COLOFON

Opdrachtgever : Van der Vorm Vastgoed Groep
Project : Actualiseren bureauonderzoek 1^e Melmsegweg te Veenendaal
Projectnummer : S190011
Titel : Actualiseren bureauonderzoek 1^e Melmsegweg te Veenendaal
Datum : 08-01-2020
Projectleider : dhr. S.A. Rijlaarsdam BA Archeoloog
Auteurs : dhr. S.A. Rijlaarsdam BA Archeoloog
Autorisatie : drs. M. Spanjer Senior KNA archeoloog/-prospector
Druk : Synthebra B.V., Leusden
Afbeeldingen : Synthebra B.V., tenzij anders vermeld
ISSN : 1874-9771

Synthebra B.V. is gecertificeerd voor de BRL 4000 protocollen 4001 t/m 4004 (landbodems)

Synthebra B.V.

Olmenlaan 6a
NL-3833 AV Leusden
T: +31 (0)88 81 81 981
E: www.synthebra.nl

© Synthebra B.V., 2020

INHOUD

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	4
SAMENVATTING	5
Inleiding	5
Specifieke archeologische verwachting bureauonderzoek	5
Aanbevelingen	6
1 INLEIDING	7
1.1 Onderzoekskader	7
1.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen	7
1.3 Ligging en huidige situatie plangebied	7
1.4 Toekomstige situatie plangebied	8
2 BUREAUONDERZOEK	10
2.1 Methode	10
2.2 Landschapsgenese	10
2.3 Historische ontwikkeling	13
2.4 Archeologische waarden in en rondom het plangebied	16
2.5 Gespecificeerde archeologische verwachting	19
3 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	21
3.1 Inleiding	21
3.2 Conclusies / beantwoording onderzoeksvragen	21
3.3 Aanbevelingen	22
BRONNEN	23

Bijlage 1: Overzicht van de relevante geologische en archeologische tijdvakken

Afbeelding voorblad: Luchtfoto van het plangebied (bron: google Earth)

Administratieve gegevens

Toponiem	1 ^e Melmsegweg
Plaats	Veenendaal
Gemeente	Veenendaal
Provincie	Utrecht
Projectnummer	S190011a
Bevoegde overheid	Gemeente Veenendaal.
Opdrachtgever	Van der Vorm Vastgoed Groep
Uitvoerende instantie	Synthegra B.V.
Datum uitvoering rapportage	22-02-2019
Uitvoerder rapportage	Dhr. S.A. Rijlaarsdam BA archeoloog
Onderzoeksmelding (ARCHIS)	4674595100
Datum onderzoeksmelding	22-02-2019
Kaartblad	39 E
Periode	Laat Paleolithicum- Nieuwe Tijd
Oppervlakte	Circa 6.076 m ²
Perceelnummer(s)	963, 1202, 1203, 1292, 1293, 1204, 1076, 1077, 886, 655
Grond eigenaar / beheerder	Onbekend
Grondgebruik	Deels bebouwd werkterrein
Geologie	Gestuwde afzettingen
Geomorfologie	Lage stuwwal
Bodem	Veldpodzolgronden
Depot	Documentatie en vondsten zullen worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Utrecht, te Utrecht

De onderzoekslocatie wordt omsloten door de volgende coördinaten:

Noord:	X 166396,83	Y 450052,66
Oost:	X 166424, 62	Y 450003,67
Zuid:	X 166375, 94	Y 449975, 82
West:	X 166351, 38	Y 450024, 02

Samenvatting

Inleiding

Synthegra B.V. heeft in opdracht van Van der Vorm Vastgoed Groep een actualisatie uitgevoerd van een archeologisch bureauonderzoek voor een terrein aan de 1e Melmseweg te Veenendaal. De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen realisatie van woningbouw in de vorm van een woontoren.

De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend. Uitgaande van de doorgaans aangehouden ontgravingsdiepte bij aanleg van de woontoren, zal de bodem waarschijnlijk tot ver in het archeologische niveau worden verstoord. Eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen daarbij verloren gaan.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanprocedure. Op basis van het bestemmingsplan, waarin het vigerende beleid van de gemeente Veenendaal is verwoord, dient voor het plangebied een rapport overhandigd te worden waarin de aan- of afwezigheid van archeologische waarden wordt aangetoond.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).

De bevoegde overheid, gemeente Veenendaal, zal de resultaten van het onderzoek toetsen en een definitief selectiebesluit nemen aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

Specifieke archeologische verwachting bureauonderzoek

Op basis van de Gemeentelijke Archeologische Maatregelenkaart ligt het plangebied voor het grootste gedeelte in een gebied met geen verwachting (categorie 6). Alleen in het noorden en in het zuiden ligt een klein gedeelte binnen een gebied met hoge verwachting, bebouwd gebied (categorie 3).

Deze hoge verwachting is gebaseerd op de geomorfologische ligging van het plangebied op een lage stuwwal, waar mogelijk dekzandafzettingen aanwezig zijn. Op basis van eerder uitgevoerd archeologisch bureauonderzoek op dezelfde locatie en archeologisch bureauonderzoek in de omgeving kunnen archeologisch resten aanwezig zijn die dateren vanaf de Prehistorie tot en met de Nieuwe Tijd. Echter op basis van inventariserend veldonderzoek wordt duidelijk dat de bodem ter plaatsten grotendeels is verstoord en verontreinigd tot aan de natuurlijke ondergrond. Op basis van dit gegeven worden in het plangebied geen archeologische resten verwacht. Op basis van de resultaten van het uitgevoerde onderzoek is de verwachting van dit deelgebied voor archeologische waarden naar beneden bijgesteld. Daarmee wordt in dit bureauonderzoek een lage archeologische verwachting voor Laat-Paleolithicum tot en met Nieuwe Tijd aangehouden.

Aanbevelingen

Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor de voorgenomen herinrichting van het plangebied zoals omschreven in het bestemmingsplan geen nader archeologisch onderzoek geadviseerd.

Bovenstaande vormt een selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat in deze fase van het vergunningsverleningstraject reeds bodem verstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek dienen vooraleerst te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Veenendaal). Deze neemt een definitief selectiebesluit aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

Er is getracht een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, indien tijdens de werkzaamheden een (mogelijke) archeologische vondst wordt gedaan dan geldt de wettelijke meldingsplicht, zoals omschreven in artikel 5.10 van de Erfgoedwet bij de minister. Uit praktisch oogpunt kan een dergelijke toevalsvondst bij de gemeente worden gemeld.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

Synthegra B.V. heeft in opdracht van Van der Vorm Vastgoed Groep een actualisatie uitgevoerd van een archeologisch bureauonderzoek op een terrein aan de 1e Melmseweg te Veenendaal (afbeelding 1.3.1). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen realisatie van een woontoren.

De verwachte diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend. Uitgaande van de doorgaans aangehouden ontgravingsdiepte bij vergelijkbare bouwwerkzaamheden, zal de bodem waarschijnlijk tot ver in het archeologische niveau worden verstoord. Eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen daarbij verloren gaan.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanprocedure. Op basis van de vastgestelde beleidskaart archeologie, waarin het vigerende beleid van de gemeente Veenendaal is verwoord, dient voor het plangebied een rapport overhandigd te worden waarin de aan- of afwezigheid van archeologische waarden wordt aangetoond.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).

De bevoegde overheid, gemeente Veenendaal, zal de resultaten van het onderzoek toetsen en een definitief selectiebesluit nemen aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

1.2 Onderzoekdoel en vraagstellingen

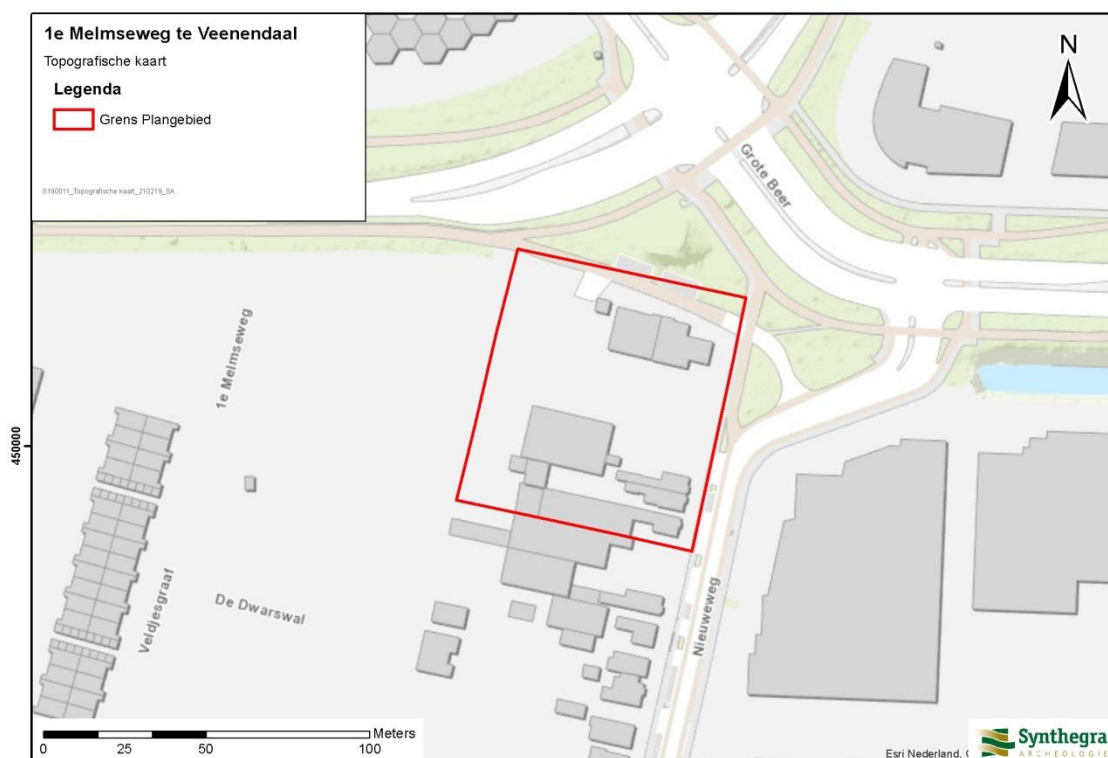
Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte landschappelijke, historische en archeologische waarden.

De volgende onderzoeksvragen zullen worden beantwoord:

- Wat is de opbouw van de ondergrond en is het bodemprofiel intact?
- Zijn in het plangebied archeologische vindplaatsen aanwezig?
Indien ja (dan zijn de volgende twee subvragen van toepassing)?
 - Wat is te zeggen over de horizontale en verticale verspreiding van de archeologische waarden?
 - Wat is de vermoedelijke aard en datering van de archeologische resten?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied?

1.3 Ligging en huidige situatie plangebied

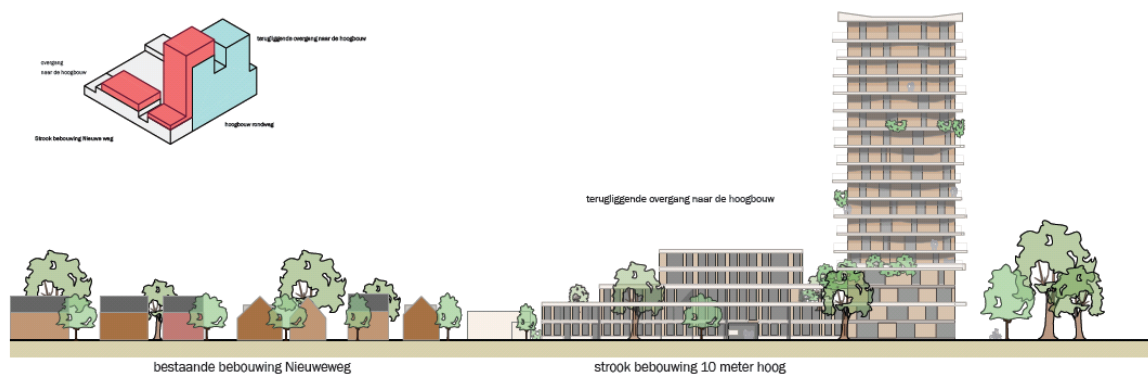
Het plangebied beslaat een oppervlak van circa 6.076 m² en is gelegen aan de 1^e Melmseweg te Veenendaal (afbeelding 1.3.1). Het plangebied is momenteel deels bebouwd en in gebruik als werkterrein. Onder andere kringloop Drost en Van Velzen Oudijzer & Metaalrecycling zijn gevestigd in het plangebied.

Afbeelding 1.3.1: Het plangebied, rood omkaderd, op de Topografische Kaart van Nederland 1:25.000 (Bron: www.arcgis.nl).

1.4 Toekomstige situatie plangebied

De huidige inrichting zal worden gewijzigd. Deze locatie zal in het bestemmingsplan wijzigen van werkterrein tot woongebied. Van der Vorm Vastgoed Groep zal een woontoren realiseren van 55 verdiepingen hoog. In deze woontoren zullen circa 165 wooneenheden worden gerealiseerd (afbeelding 1.4.1). De diepte van de ontgraving en methode van fundering is nog niet bekend. Aangezien de herinrichting nog in concept ontwikkelingsfase is.

De gemetselde laagbouwstrook aan de Nieuweweg is architectonisch verdeeld in percelen en heeft een verspringende daklijn. Deze strook met hedendaagse vormgeving refereert aan de bestaande huizen langs deze straat.

Impressie icon met sierlijk golvende balkons

Afbeelding 1.4.1: Toekomstige situatie binnen het plangebied. (Bron: Van der Vorm Vastgoed Groep)

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Tijdens het bureauonderzoek is met behulp van bestaande bronnen een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied opgesteld. Dit is gedaan door het raadplegen van voor de archeologie relevante (schriftelijke) bronnen. Voor het bureauonderzoek zijn vooral gegevens over bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied verzameld. Dit is aangevuld met historisch en fysisch-geografisch onderzoek, waarbij informatie over vroeger grondgebruik is verkregen door de analyse van historische kaarten en tevens gegevens over de geologie, geomorfologie en bodem zijn bestudeerd.

2.2 Landschapsgenese

Voor het bepalen of, waar en uit welke periode archeologische resten kunnen worden verwacht, zijn de volgende bronnen met betrekking tot de landschapsgenese geraadpleegd:

- Geomorfologische Kaart 1:50.000 (afbeelding 2.2.1)
- Digitaal hoogtemodel, Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) (afbeelding 2.2.2)
- Bodemkaart 1:50.000 (afbeelding 2.2.3)
- Relevante literatuur (zie literatuurlijst)

Voor de geologische beschrijving is gebruik gemaakt van de Lithostratigrafische Indeling van de Ondiepe Ondergrond.¹ Zie voor een overzicht van de geologische en archeologische perioden bijlage 1.

Geo(omorfo)logie en landschap

Op basis van de geomorfologische kaart is het plangebied gelegen op een lage stuwwal, die in het Saalien (circa 150.000 jaar BP) door het landijs is gevormd. De stuwwallen bestaan overwegend uit grofzandige en grindrijke fluviaatiele afzettingen van Rijn en Maas. Dit materiaal was al vóór de landijsbedekking in Nederland aanwezig. Het zijn vooral de Urk, Sterksel en Waalre Formaties, die in Midden-Nederland gestuwd zijn. Het plangebied ligt volgens de geologische kaart op gestuwde afzettingen. Deze bestaan uit grof- tot fijn grindhoudend zand, met stenen, soms met leem- of kleilagen.

Door de stijgende temperatuur verdween de permafrost en onder invloed van afstromend water, werden veel grove grindhoudende zanden vanaf de steile hellingen van de stuwwallen geërodeerd en beneden in het bekken afgezet.² Deze afzettingen worden tot het Laagpakket van Schaarbergen van de Formatie van Drenthe gerekend.³

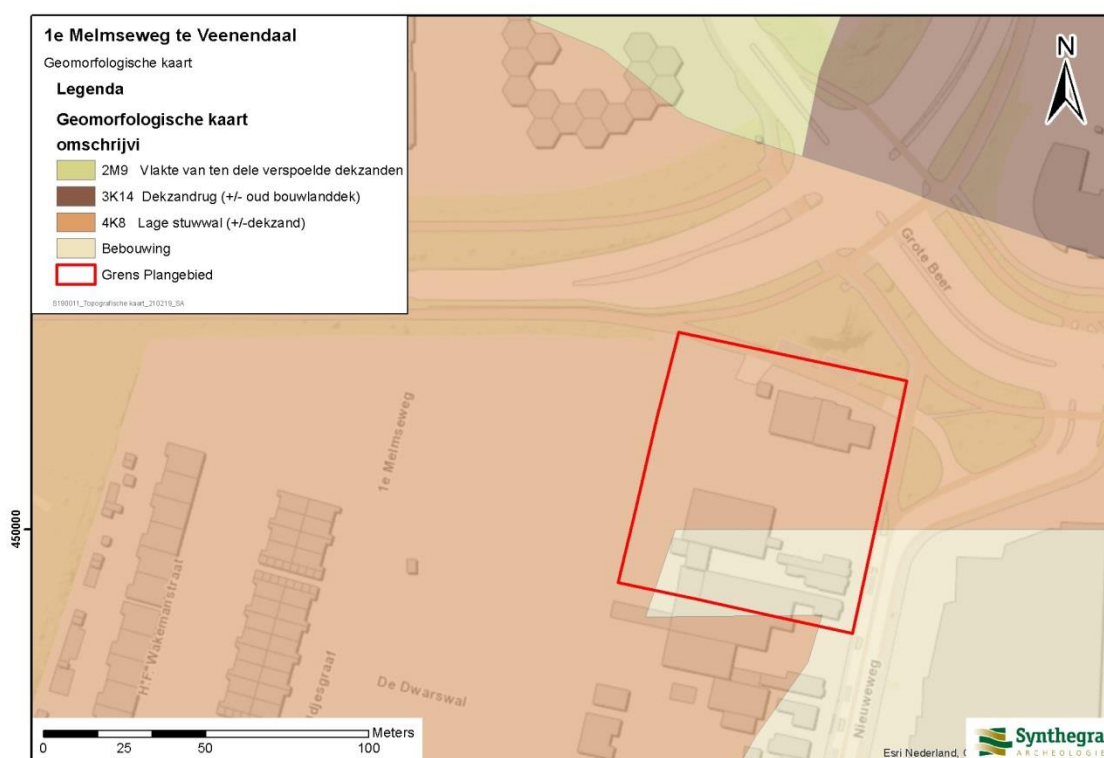
Aan het einde van het Saalien brak een gematigd warme periode aan, het Eemien (circa 130.000 – 115.000 jaar BP), waarbij de zeespiegel sterk steeg door het gesmolten landijs. Ook delen van de Gelderse Vallei werden overstromd door de zee, waardoor in het huidige Veenendaal ongeveer 2 meter klei is afgezet, behorend tot de Eem Formatie.

¹ De Mulder *et al.* 2003.

² Grootheest 2000, 21 en 22.

³ Mulder *et al.* 2003, 338.

Na het Eemien werd het tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (circa 120.000 – 10.000 BP), opnieuw zeer koud. Er heerste een koud en droog klimaat. Door processen in de opdooilaag boven de permafrost en door afstroming van smelt- en regenwater over de bevroren bodem zijn hellingafzettingen en meer fluvioperiglaciaire (=smeltwater) afzettingen ontstaan.⁴ Deze liggen op de helling en aan de voet van de stuwwal en worden tot de Formatie van Boxtel gerekend. Een groot deel van Nederland was nagenoeg onbegroeid, zodat het losse materiaal aan het oppervlak gemakkelijk door de wind kon worden verplaatst. Vooral tijdens het Pleniglaciaal (circa 73.000 – 13.000 BP) werden over grote gebieden eolische afzettingen gevormd (Ouder dekzand). Tijdens het Laat-Glaciaal (circa 13.000 – 10.000 BP) was de begroeiing weer wat dichtter, waardoor de verstuuving een meer lokaal karakter kreeg en Jonger dekzand werd gevormd.⁵ Het dekzand komt voor langs de flanken van de stuwwallen en (in dikke pakketten) in de laaggelegen delen van het zandgebied. Het dekzand dat aan het oppervlak ligt in het lage deel van de Gelderse Vallei, wordt gekenmerkt door het voorkomen van paraboolvormige dekzandruggen, die ontstaan zijn vóór het Allerød-interstadaal (circa 11.800 – 11.000 BP). De afzetting van het dekzand heeft niet continu plaatsgevonden, maar is onderbroken door warmere interstadialen, waarbij bodemvorming kon optreden. Gedurende het Allerød-interstadaal (circa 11.800 – 11.000 jaar BP) is een uitlogingslaag ontstaan, de Usselo-laag, die vaak houtkoolbrokjes bevat. Uit de literatuur blijkt dat deze laag ook in dit gebied bekend is. De laag is bij de kartering van de regio diverse malen aangetroffen op een diepte variërend van 1-3 meter beneden maaiveld.

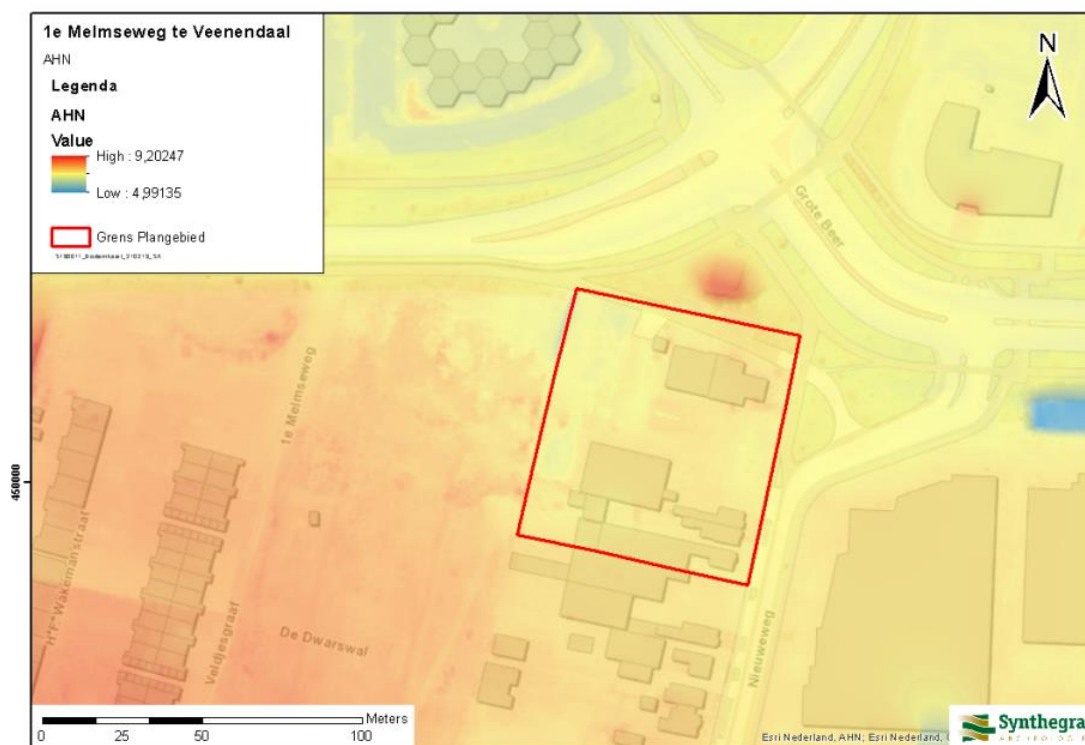
Afbeelding 2.2.1: Ligging van het plangebied, rood omkaderd, op de Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000. (Bron: www.arcgis.nl).

⁴ RGD 1984, 121.

⁵ Berendsen 2004, 114.

AHN

Op basis van het digitale hoogtemodel zoals weergegeven in het AHN wordt duidelijk dat het plangebied ligt op de rand van de lage stuwwal en een vlakke met verspoelde dekzanden. Het plangebied ligt relatief gezien in een lager gelegen gebied ten opzichte van het centrale deel van de lage stuwwal ten zuidwesten van het plangebied. De hoogte van het maaiveld varieert van circa 6,2 tot 8,2 m +NAP.⁶

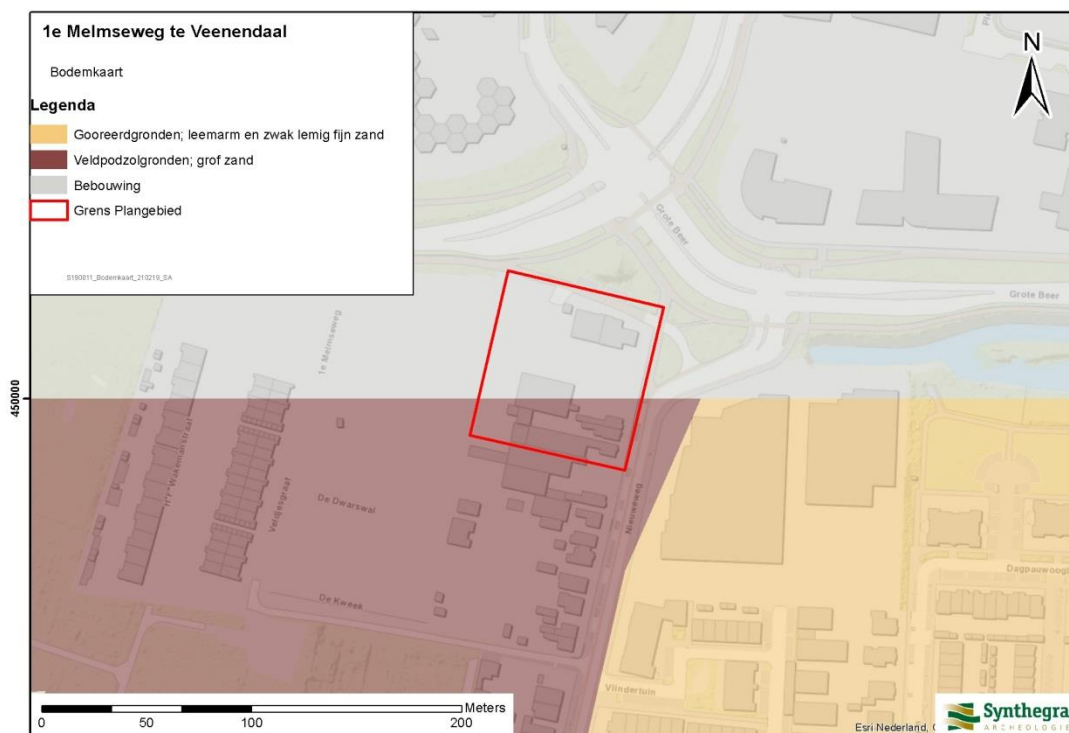
Afbeelding 2.2.2: Ligging van het plangebied, rood omkaderd, op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN), (Bron: www.ahn.nl).

Bodem

Op basis van de bodemkaart ligt het plangebied deels in een niet gekarteerd gebied. Uit exploratie van de omliggende eenheden is bekend dat de bodem bestaat uit veldpodzolgronden bestaande uit grof zand. Onder de 20 tot 30 cm dikke, zwarte of donkergrijze, matig humeuze, zwak lemige bovengrond komt een betrekkelijk dunne, roodbruine podzol B-horizont voor. De ondergrond bestaat meestal uit leemarm, grof tot zeer grof zand.⁷

⁶ Hoogteligging van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) in m NAP (Normaal Amsterdams Peil) geraadpleegd op www.ahn.nl

⁷ Stiboka, *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000, toelichting bij de kaartbladen 39 West en 39 Oost Tiel* (Wageningen 1973), 84

Afbeelding 2.2.3: Ligging van het plangebied, rood omkaderd, op de Bodemkaart van Nederland 1:50.000. (Bron: www.Arcgis.nl).

2.3 Historische ontwikkeling

Voor de historische ontwikkeling is historisch kaartmateriaal (afbeelding 2.3.1a-d) en relevante achtergrondliteratuur geraadpleegd (zie literatuurlijst).

De naam 'Veenendaal' wordt in 1566 voor het eerst in de bronnen genoemd, het betreft een wijdingsoorkonde van de St. Salvatorkerk (de 'Oude Kerk'). Deze kerk werd gebouwd voor de vele veenarbeiders die zich in de streek vestigden toen de exploitatie van de Rhenense venen commercieel ter hand werd genomen. De gemeente Veenendaal is uit deze veenkolonie voortgekomen.⁸ Vanuit de veenkolonie werd begonnen met de veenontginningen in het gebied.

Het verleden van Veenendaal als veenkolonie heeft zijn stempel gedrukt op het landschap en heeft het dorp een typische structuur gegeven. Voor de export van al het turf had Veenendaal veel watergangen. Water en wegen vormden een onlosmakelijk patroon in Veenendaal. Deze structuur kwam tot stand doordat Veenendaal een geplande veenkolonie is. Op het kanaal de Griff en haar zijtakken komen een groot aantal sloten uit. De richting van deze sloten is bepalend voor de perceelgrenzen in Veenendaal. De dwarssloten werden alle schuin op de hoofdwatergangen gegraven en niet, zoals in zo veel ontginningseenheden in het Utrechtse en Zuid-Hollandse veenweidegebied, loodrecht daarop. De reden hiervoor wordt wel gezocht in de

⁸ Van Groothees 2005, 9.

veronderstelling dat de turfschepen een dergelijke flauwe bocht gemakkelijker konden nemen. Het gevolg van deze ontginningsmethode is een slagenlandschap met bijbehorend verkaveling patroon.⁹

Op basis van de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) was Veenendaal en daarbij ook het plangebied onderdeel van de Pantherstellung. Dit is een Duitse oorlogslinie die dateert uit de Tweede Wereldoorlog. De Pantherstellung is door de Duitsers aangelegd voor de verdediging naar het zuidwesten van Nederland. Dit gebied behoort eveneens tot het inundatiegebied van de Grebbelinie uit de periode 1801-1951. Het gebied langs de Nieuweweg (het zuidoosten van het plangebied) omvat huizen die in de Tweede Wereldoorlog verwoest zijn.

Op basis van historisch kaartmateriaal onder andere op de Kadastrale Minuut uit 1811-1832 en topografische kaarten van 1850, 1900 en 1950 wordt duidelijk dat het plangebied ligt binnen het bovengenoemde slagenlandschap. Het plangebied is dan ook deel geweest van grootschalige turfwinning. Het plangebied is onderdeel van de oorspronkelijk 16^e eeuwse hoofdstructuur van de veenontginning. Het plangebied wordt pas bebouwd vanaf de 20^e eeuw.

Op de topografische kaart van 1850 is in het plangebied en in de omgeving van het plangebied slechts beperkt bebouwing zichtbaar. Oorspronkelijk lag ten westen van de Veldjesgraaf het buurtschap De Melm. Dit buurtschap is afgebeeld op kaarten vanaf het begin van de 18e eeuw. In de huidige situatie is de structuur van De Melm niet meer herkenbaar. Op de topografische kaart van 1900 is bebouwing licht toegenomen maar in wezen is de aard van de bebouwing niet veranderd. Vanaf circa 1950 is er ook bebouwing binnen het plangebied. De omringende bebouwing is nog steeds open van aard maar ongeveer verdubbeld.

Afbeelding 2.3.1a: Ligging van het plangebied, rood omkaderd, op het kadastrale minuutplan uit het begin van de 19e eeuw. 123 = moeras en 130 = bouwland (Bron: <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>)

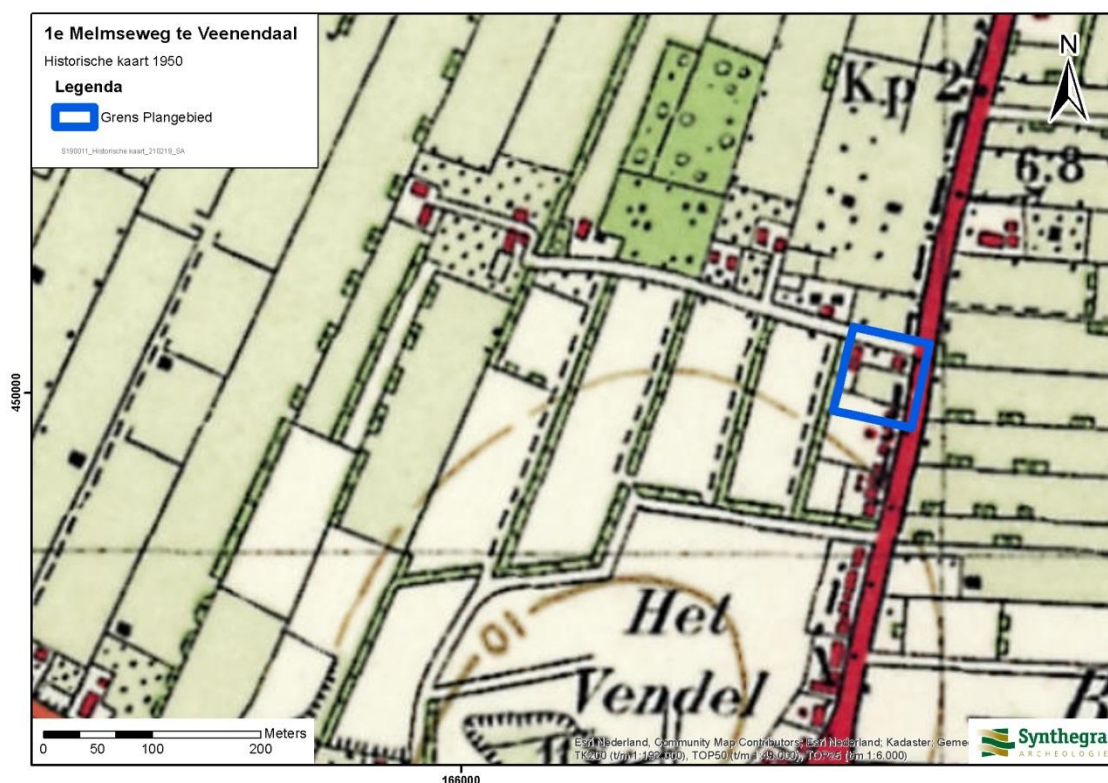
⁹ Van Groothees 2005, 39.

Afbeelding 2.3.1b: Ligging van het plangebied, rood omkaderd, op de topografische kaart uit circa 1830-1855 (Bron: www.arcgis.nl).

Afbeelding 2.3.1c: Ligging van het plangebied, rood omkaderd, op de topografische kaart uit 1903 (Bron: www.arcgis.nl).

Afbeelding 2.3.1d: Ligging van het plangebied, rood omkaderd, op de topografische kaart uit circa 1955-1965 (Bron: www.arcgis.nl).

Bekende bodemverstoring

In het plangebied en in de omgeving van het plangebied zijn in de laatste decennia diverse verontreinigingen geconstateerd. Binnen het plangebied zijn in de afgelopen jaren diverse van deze verontreinigingen gesaneerd. Het gaat hierbij om verontreinigingen veroorzaakt door brandstof tanks zowel ondergronds als bovengronds, auto en motorensloperij, autoreparatiebedrijf onder andere.¹⁰ Zowel de aanleg van tanks als het saneren van bodemverontreiniging zal eventueel aanwezige archeologische vondsten en/of sporen hebben aangetast of verwijderd. Het gaat hierbij om het noordelijke en westelijke gedeelte van het plangebied waar deze activiteiten hebben plaatsgevonden.

Op basis van het tussenevaluatierapport uit 2017 wordt duidelijk dat centraal aan de noordzijde van het terrein tweetal ondergrondse brandstoftanks aanwezig waren. Aan de grens van de westzijde van het terrein bevond zich eveneens een ondergrondse afgewerkte olietank. Uit een verkennend onderzoek in 2006 bleek dat de ondergrond van het terrein tot circa 1,5 m-mv licht verontreinigd is, de achtergrondwaarde wordt echter niet overschreden. Het wordt op basis van dit rapport niet duidelijk of deze verontreiniging is gesaneerd of niet.¹¹

2.4 Archeologische waarden in en rondom het plangebied

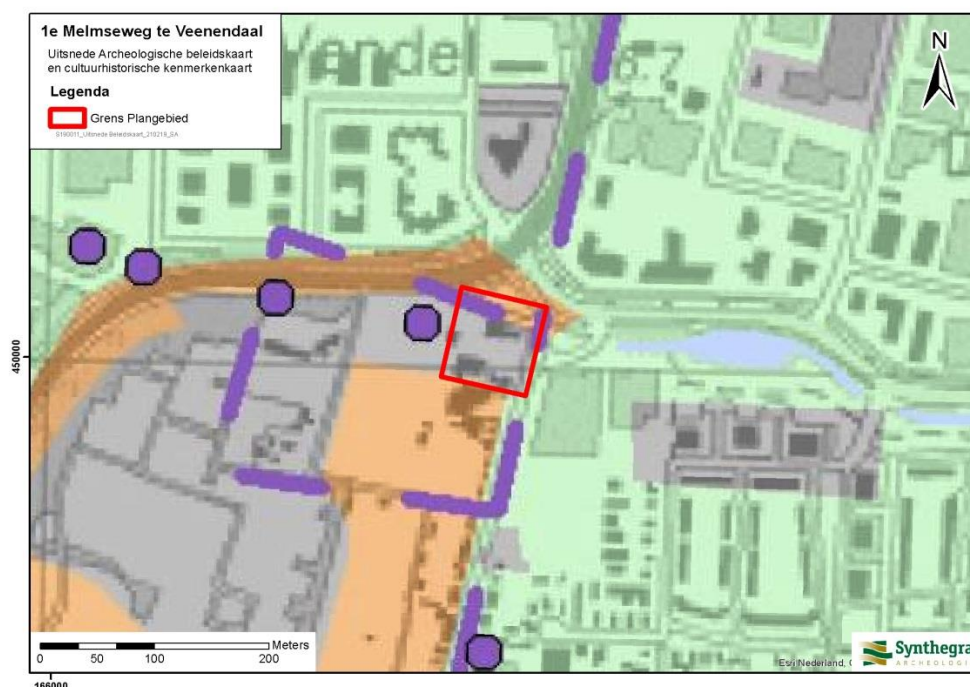
In deze paragraaf wordt gekeken of binnen en rond het plangebied archeologische en/of ondergrondse bouwhistorische waarden bekend zijn. Hiervoor is het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS III) van de

¹⁰ www.bodemloket.nl, <http://www.explosievenopsporing.nl/veo-bommenkaart/>

¹¹ Merode 2017, 13.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd en in aanvulling daarop de archeologische beleidskaart van de gemeente Veenendaal, Achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

Op basis van de archeologische maatregelenkaart van de gemeente Veenendaal ligt het plangebied voor het grootste gedeelte in een gebied met geen verwachting (categorie 6). Dit soort gebieden zijn vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Een klein gedeelte aan de noordkant en aan de zuidkant van het plangebied ligt in een gebied met hoge archeologisch verwachting bebouwd gebied 9 (categorie 3, zie afbeelding 2.4.1). De vastgestelde beleidskaart archeologie is leidend en deze stelt dat archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd indien sprake is van bodemingrepen groter dan 5.000 m² en dieper dan 50 cm-mv. De paarse lijnen geven een deel van de historische infrastructuur weer, deze komt overeen met de wegen aanwezig op de historische kaarten (afbeelding 2.3.1 a-d).

Afbeelding 2.4.1: Het plangebied, rode kader, geprojecteerd op de Archeologische Maatregelenkaart van de gemeente Veenendaal, (Bron: gemeente Veenendaal).

2.4.1 Monumenten, waarnemingen en onderzoeksmeldingen in (de nabijheid van) het plangebied

Er zijn in (de nabijheid van) het plangebied, binnen een straal van 200 m, in ARCHIS III weinig gegevens bekend aangaande archeologische monumenten, waarnemingen en/of onderzoeksmeldingen. Het gaat in totaal om 6 vermeldingen. Binnen dit gebied zijn er geen archeologische monumenten.

Monumentnummer: - n.v.t

Zaakidentificatienummer: - 2263759100, 2210087100, 3298242100, 2448122100, 2684238100, 2188494100

Zaakidentificatienummer 2263759100: Dit betreft een archeologisch bureauonderzoek aan de 1^e Melmsegweg die is uitgevoerd door SyntheGRA B.V. in juni 2007. Uit de resultaten van dit onderzoek werden archeologisch resten in het onderzoeksgebied verwacht. Op basis van de resultaten van het onderzoek werd een middelhoge verwachting opgesteld voor Laat-Paleolithicum tot en met Neolithicum en een middelhoge

verwachting voor Vroege-Middeleeuwen tot en met Nieuwe Tijd. Deze verwachting was grotendeels gebaseerd op de hoger gelegen ligging van het onderzoeksgebied op de lage stuwwal. Tevens werd verwacht dat sporen uit het Neolithicum goed bewaard waren gebleven door een mogelijk aanwezige afdekkende veenlaag.¹²

Zaakidentificatienummer 2210087100: Deze melding heeft betrekking op het inventariserend veldonderzoek door middel van karterende boringen die op basis van het bureauonderzoek uit 2007 is uitgevoerd door Synthegra B.V. in oktober 2007. Op basis van de resultaten van het vervolgonderzoek werd duidelijk dat de bodem in plangebied grotendeel is verstoord vanaf onder de bouwvoor 30 cm-mv tot 80 cm-mv. De ondergrond bestaat uit gestuwde afzettingen, die bestaan uit grindhoudend grof zand, waarin plaatselijke leemlagen zijn aangetroffen. De bovengrond in het plangebied varieert sterk en vertoont duidelijke tekenen van menselijke handelen. Uit de boorprofielen is gebleken dat in ieder geval de noordoostelijke helft van het plangebied, maar waarschijnlijk het hele plangebied, bedekte is geweest met veen, dat vanaf de middeleeuwen is afgegraven. Bij het afgraven van het veen is de bodem in vrijwel het hele plangebied vergraven tot in de C-horizont. Alleen een gebied ten zuidwesten van het huidige plangebied heeft een onverstoorde bodemopbouw ten tijde van het booronderzoek. Het gebied dat overlapt met het huidige plangebied laat op basis van de boringen een verstoorde bodemopbouw zien. Tijdens het onderzoek zijn geen archeologisch indicatoren aangetroffen waardoor de verwachting voor alle perioden werd bijgesteld naar laag.¹³

Zaakidentificatienummer 3298242100: Dit betreft een archeologisch begeleiding aan de Nieuwe weg te Veenendaal uitgevoerd door ADC Archeoprojecten. Uit de resultaten van het onderzoek wordt duidelijk dat de verwachte archeologische resten uit de 16^e tot en met de 20^e eeuw niet meer aanwezig waren. Tevens was er op basis van de ligging in natuurlijk dekzand een kleine kans dat er sporen en of resten uit de Prehistorie aanwezig waren. Echter op basis van het profiel werd duidelijk dat de bodem bestond uit recent opgebrachte ophogingspakketten. Er zijn in het archeologisch veldonderzoek geen archeologisch resten aangetroffen.¹⁴

Zaakidentificatienummer 2448122100: Deze melding heeft betrekking op een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd door Archeologie Advies in 2014. Dit bureauonderzoek ligt ten grondslag aan de archeologische begeleiding uit 2015 van ADC Archeoprojecten. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd duidelijk dat in het noordelijk deel van het Onderzoeksgebied (grenzend aan het huidige plangebied) kunnen verdedigingswerken worden gevonden behorende tot de Grebbelinie uit de 20e eeuw. In het gehele onderzoeksgebied kan bebouwing uit de Nieuwe tijd voorkomen (16e-20e eeuw). Theoretisch gezien kunnen er prehistorische resten aanwezig zijn in het natuurlijke dekzand, maar deze zijn waarschijnlijk door latere activiteiten verstoord geraakt.¹⁵

Zaakidentificatienummer 2684238100: Dit betreft het inventariserend veldonderzoek, verkennend dat op basis van het bureauonderzoek uit 2014 is uitgevoerd aan de Nieuwe weg in 2015 door ADC Archeoprojecten. Op basis van de resultaten van het booronderzoek werd duidelijk dat de bodem grotendeels

¹² Wagemans 2007, 15.

¹³ Leuving 2007, 9.

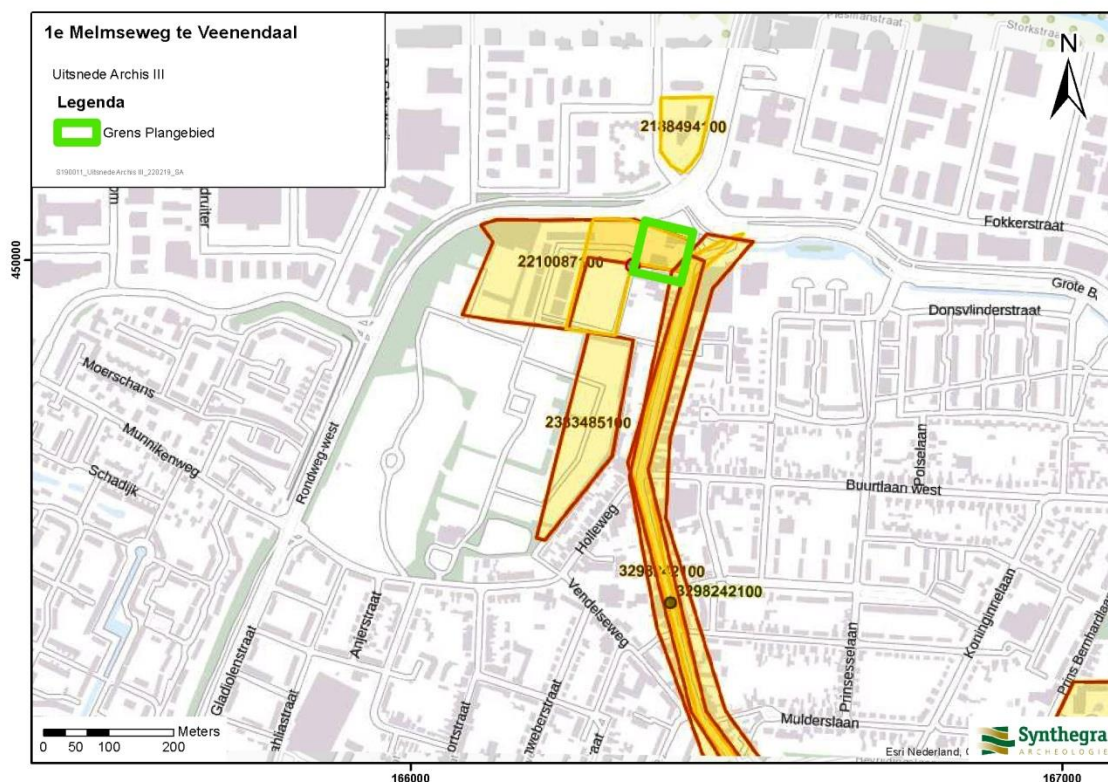
¹⁴ Van Boekel 2016, 3.

¹⁵ Torremans 2014.

is verstoord tot aan de natuurlijke ondergrond (de C-horizont). In de boringen zijn baksteenfragmenten en puinresten aangetroffen, waardoor duidelijk wordt dat de bodem bestaat uit recentelijk omgewerkte grond.¹⁶

Zaakidentificatienummer 2188494100: Dit betreft een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek verkennend aan de Vendelierstraat 2 uitgevoerd door Vestigia B.V. in 2008. Op basis van het bureauonderzoek werd voor het westelijk deel van het onderzoeksgebied een lage verwachting gesteld vanwege de geomorfologische ligging in een vlakte van ten delen verspoelde dekzanden. Voor het oostelijk gebied gold op basis van het bureauonderzoek een middelhoge verwachting, daar veldpodzoldgronden werden verwacht op dekzandrug.¹⁷

Op basis van het verkennend booronderzoek bleek dat op 1,0 m tot 1,4 m-mv verwachte dekzand laag werd aangetroffen. Echter bleek tijdens het veldonderzoek dat de bodem tot aan het dekzand grotendeels verstoord was. Hierdoor werden er geen archeologisch resten meer verwacht in het onderzoeksgebied.¹⁸

Afbeelding 2.4.2: Overzicht van de monumenten, waarnemingen en onderzoeksmeldingen binnen een straal van 200 m van het plangebied, (Bron: Zoeken.Cultureelerfgoed.nl).

2.5 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van bovenstaand bureauonderzoek is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. De essentie hiervan is weergegeven in tabel 2.5.1.

¹⁶ Van Rooij 2015, 5.

¹⁷ Louwe 2008, 5.

¹⁸ Idem.

Op basis van de Gemeentelijke Archeologische Maatregelenkaart ligt het plangebied voor het grootste gedeelte in een gebied met geen verwachting (categorie 6). Alleen in het noorden en in het zuiden ligt een klein gedeelte binnen een gebied met hoge verwachting, bebouwd gebied (categorie 3).

Deze hoge verwachting is gebaseerd op de geomorfologische ligging van het plangebied op een lage stuwwal, waar mogelijk dekzandafzettingen aanwezig zijn. Op basis van eerder uitgevoerd archeologisch bureauonderzoek op dezelfde locatie en archeologisch bureauonderzoek in de omgeving kunnen er archeologisch resten aanwezig zijn vanaf de Prehistorie tot en met de Nieuwe Tijd. Echter op basis van inventariserend veldonderzoek wordt duidelijk dat de bodem ter plaatsten grotendeels is verstoord en verontreinigd tot aan de natuurlijke ondergrond. Een gebied ten zuidwesten van het huidige plangebied is nog onverstoord ten tijde van het eerdere, echter de boringen die ter plaatse van het huidige plangebied zijn gezet laten een verstoord bodemopbouw zien. Op basis van dit gegeven worden in het plangebied geen archeologische resten verwacht. Er geldt op basis van dit bureauonderzoek een lage archeologische verwachting voor Laat-Paleolithicum tot en met Nieuwe Tijd.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Laat-Paleolithicum - Mesolithicum	Laag	Bewoningssporen, tijdelijke kampementen: vuursteen artefacten, haardkuilen	Verstoord door recente bebouwing en omwerking van de grond
Neolithicum – Vroege-Middeleeuwen	Laag	Bewoningssporen: (semi permanente) nederzettingen, sporen van agrarisch/industriële landgebruik, parcelering: cultuurlaag, Mobilie: fragmenten keramiek, glas, metaal, natuursteen, bouwmaterialen	Verstoord door recente bebouwing en omwerking van de grond
Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd	Laag		Verstoord door recente bebouwing en omwerking van de grond

Tabel 2.5.1: Gespecificeerde archeologische verwachting.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Inleiding

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Voor het plangebied geldt een lage verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum en nederzettingsresten uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

3.2 Conclusies / beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat is de opbouw van de ondergrond en het verwachte bodemtype?*
Op basis van het eerder uitgevoerd inventariserend veldonderzoek verkennend op dezelfde locatie is gebleken dat de ondergrond bestaat uit gestuwde afzettingen, die bestaan uit grindhoudend grof zand, waarin plaatselijke leemlagen zijn aangetroffen. De bovengrond in het plangebied varieert sterk en vertoont duidelijke tekenen van menselijke handelen. Uit de boorprofielen is gebleken dat in ieder geval de noordoostelijke helft van het plangebied, maar waarschijnlijk het hele plangebied, bedekte is geweest met veen, dat vanaf de middeleeuwen is afgegraven. Bij het afgraven van het veen is de bodem in vrijwel het hele plangebied vergraven tot in de C-horizont.
- *Worden archeologische vindplaatsen in het onderzoeksgebied verwacht?*
Op basis van dit bureauonderzoek worden er geen archeologisch vindplaatsen verwacht in het plangebied. Op basis van het inventariserend veldonderzoek uit 2007 blijkt dat de bodem in het plangebied is verstoord. Een gebied ten zuidwesten van het huidige plangebied is nog onverstoord ten tijde het eerdere onderzoek, echter de boringen die ter plaatse van het huidige plangebied zijn gezet laten een verstoorde bodemopbouw zien.
- *Wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*
Deze vraag is op basis van bovenstaande antwoorden niet meer van toepassing.
- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied?*
Binnen het plangebied worden geen archeologische resten verwacht. Het voorgaande onderzoek gaf geen indicatie voor de aanwezigheid van archeologische indicatoren. De voorgenomen ontwikkeling van het gebied vormt daarom geen bedreiging voor het archeologisch bodemarchief.

3.3 Aanbevelingen

Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor de voorgenomen herinrichting van het plangebied zoals omschreven in het bestemmingsplan geen nader archeologisch onderzoek geadviseerd.

Bovenstaande vormt een selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat in deze fase van het vergunningsverleningstraject reeds bodem verstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek dienen vooraleerst te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Veenendaal). Deze neemt een definitief selectiebesluit aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

Er is getracht een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, indien tijdens de werkzaamheden een (mogelijke) archeologische vondst wordt gedaan dan geldt de wettelijke meldingsplicht, zoals omschreven in artikel 5.10 van de Erfgoedwet bij de minister. Uit praktisch oogpunt kan een dergelijke toevalsvondst bij de gemeente worden gemeld.

Bronnen

Literatuur

Alkemade, M./ J. van den Berg/ M. Gauw/ A. van den Hazelkamp en K. Klerks, 2010: *Archeologische beleidskaart en cultuurhistorische kenmerkenkaart, gemeente Veenendaal*. Vestigia-rapport V564, Amersfoort.

Bakker, H. de en J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land*. Van Gorcum, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*. Van Gorcum, Assen.

Boekel, D., van, 2016: *Nieuweweg Veenendaal*. Een archeologische begeleiding, ADC Rapport 4243, Amersfoort.

Grootheest, A.C. van, Bisschop, R., *Geschiedenis van Veenendaal* (Veenendaal 2000).

Groothees, A.C. van, R. Bisschop, e.a., *Geschiedenis van Veenendaal II* (Utrecht 2005).

Louwe, E., 2008: *Vendelier 2 te Veenendaal, gemeente Veenendaal*, Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen, Vestigia rapport V510, Amersfoort.

Leuving, J.H.F., 2007: *Inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen (karterende fase)*, Nieuweweg-Noord te Veenendaal, Synthegra Archeologie Rapport P0502352, Doetinchem.

Merode, G. van, 2017: *Tussen-evaluatierapport De Veensche Poort*, door Ingenieursbureau Land rapport R01-76694-GME, Ede.

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen/Houten

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: *NEN 5104 Geotechniek - Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Rijks Geologische Dienst, Geologische kaart van Nederland schaal 1:50.000, kaartblad 39 West Tiel (Haarlem 1984).

Rooij, van J.A.G., 2015: *Nieuweweg in Veenendaal*, Een Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek, ADC Rapport 3921, Amersfoort.

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, 2016: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.0*. SIKB, Gouda.

Torremans, R., 2014: *Herinrichting Nieuweweg te Veenendaal. Een archeologisch bureauonderzoek*. ODRU Erfgoed rapport 27, Archeologie Advies, Leiden.

Wagemans, M.D., S.M. Koeman, H. Kremer, E.E.A. van der Kuijl, 2007: *Bureauonderzoek 1e Melmsegweg te Veenendaal*, Synthegra Rapport P0501859, Doetinchem

Internet (geraadpleegd januari 2020)

<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/>

www.ahn.nl

www.bodemloket.nl

<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

Bijlagen:

**Bijlage 1: Overzicht van relevante geologische en archeologische
 tijdvakken**

Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie				MIS	Lithostratigrafie		
	Holoceen				1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		
11.755	Kwartair	Laat	Laat Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye	Formatie van Boxtel
12.745					Allerød (warm)			
13.675					Vroege Dryas (koud)			
14.025					Bølling (warm)			
15.700					Laat-Pleniglaciaal			
29.000		Laat	Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal	3			
50.000				Vroeg-Pleniglaciaal	4			
75.000				Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)	5a			
		5b						
		5c						
	5d							
115.000	Pleistocene	Eemien (warme periode)			5e	Eem Formatie		
130.000							Formatie van Drente	
370.000			Midden	Midden	Saalien (ijstijd)		6	Formatie van Urk
410.000					Holsteinien (warme periode)			
475.000					Elsterien (ijstijd)			
850.000	Cromerien (warme periode)							
2.600.000	Vroeg	Vroeg	Pre-Cromerien			Formatie van Sterksel		

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden	
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd	
-1500	Vb1			Middeleeuwen			
-450	Va			Romeinse tijd			
0		Holoceen	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk > 1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd	
-12	IVa			Bronstijd			
-800	815		Midden	Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Neolithicum
-2000	2650						
-3755	5000	Vroeg	Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es	Mesolithicum	
-4900	7020						
-5300	8000						
-8800	9000	Laat-Pleistoceen	Preboreaal warmer	I	eerst berk en later den overheersend	Laat-Paleolithicum	
11.755	10.150						
12.745	10.800						
13.675	11.800						
14.025	12.000	Weichselien (ijstijd)	Late Dryas	LW III	parklandschap	Laat-Paleolithicum	
15.700	13.000						
		Weichselien (ijstijd)	Allerød	LW II	dennen- en berkenbossen	Laat-Paleolithicum	
		Weichselien (ijstijd)	Vroege Dryas	LW I	open parklandschap	Laat-Paleolithicum	
		Weichselien (ijstijd)	Bølling	LW I	open vegetatie met kruiden en berkenbomen	Laat-Paleolithicum	
-35.000		Laat-Pleistoceen	Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)		perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	Midden-Paleolithicum	
		Laat-Pleistoceen	Vroeg- Weichselien (Vroeg- Glaciaal)		perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap	Midden-Paleolithicum	
		Laat-Pleistoceen	Eemien (warme periode)		loofbos	Midden-Paleolithicum	
-300.000		Midden-Pleistoceen	Saalien (ijstijd)			Vroeg-Paleolithicum	

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghé (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).